

Ս Փ Յ Ո Ւ Ռ Ք Ո Ւ Մ

ԳԵՐԱՇԵՆՈՐԸ Տ. ՄԱՄՐԵՆ ԱՐԵՎԻԿԱԿՈՂՈՍ ՍԻՐՈՒՆՅԱՆԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱԴԴԻՍ-ԱԲԵԲԱՅԻ ԵՎ ԽԱՐԹՈՒՄԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐԻՆ

Եգիպտահայոց բարեջան առաջնորդ դե-
րաշնորհ Տ. Մամրեն արքեպիսկոպոս Սի-
րունյանի՝ Վեհափառ Հայրապետին ուղղած
1957 թվականի մայիսի 8 և հուլիսի 3 թվա-
կիր ղեկուցագրերից՝ քաղվածաբար հրատա-
րակում ենք նրա վերջերս Ադդիս-Աբեբա
(Հարեշտան) և Խարթում (Սուդան) կատա-
րած հովվական այցելությունից որոշ տեղե-
կություններ:

1957 թվականի փետրվարի 1-ին Ադդիս-
Աբեբայում վախճանվել է բազմամաստակ և
ծերունազարդ հոգևոր հովիվ արժանապա-
տիվ Տ. Հովհաննես ավագ քահանա Կեհեր-
յանը:

Փետրվարի 4-ին, երկուշաբթի օր, օդի
ճանապարհով Ադդիս-Աբեբա է մեկնում
եգիպտահայոց բարեջան առաջնորդ դե-
րաշնորհ Տ. Մամրեն արքեպիսկոպոս Սիրուն-
յանը՝ նախագահելու համար թաղմանական
արարողություններին և զբաղվելու նաև Ադ-
դիս-Աբեբայի հայոց ազգային-եկեղեցական
կյանքի կազմակերպչական հարցերով:

Փետրվարի 7-ին, հինգշաբթի օր, սրբա-
զանը մատուցում է հանդիսավոր սուրբ պա-
տարագ, կատարում է հանգուցյալ քահա-
նայի վերջին օծումը և դամբանական քա-
րոզով վեր է հանում արժանապատիվ Տ.
Հովհաննես քահանայի 34 տարիների ար-
դյունավետ և ազգօգուտ գործունեությունը:

Սուրբ պատարագին և թաղմանական հան-
դիսություններին ներկա են լինում հարեշ-
պետական ականավոր ներկայացուցիչներ,
հարեշ հոգևորականներ, օտար եկեղեցիների
և կրոնական համայնքների ներկայացուցիչ-
ներ և ժողովրդի հոծ բազմություն: Ի հար-
գանա հանգուցյալ ժողովրդանվեր հոգևորա-
կանի, թաղման օրը փակվում են Ադդիս-
Աբեբայի հայոց դպրոցը, բոլոր վաճառա-
տներն ու գործատեղիները:

Եթովպիայի կամ Հարեշտանի հայ գա-
ղութը շատ հին է: Գաղութի հիմնադիրներն
են եղել արաբկիրցիներն ու վանեցիները,
որոնք գաղթել են Հայրենիքից և իրենց ջա-
նասիրությամբ ու ձեռներեցությամբ հասել
են այս հյուրընկալ երկրում նյութական ա-
պահով դիրքի:

Գաղութը այժմ բաղկանում է 1.100 հո-
գուց, որոնցից շատերը կենտրոնացել են
առավելապես մայրաքաղաքում՝ Ադդիս-Աբե-
բայում:

Ադդիս-Աբեբայում կա հայկական եկեղե-
ցի Ս. Գևորգ անունով, կառուցված՝ բարե-
րարությամբ հանգուցյալ Գևորգ Մուրատյա-
նի: Եկեղեցու օծումը մեծաշուք հանդիսու-
թյամբ կատարվել է 1944 թվականին Մամբ-
րեն արքեպիսկոպոս Սիրունյանի հանդիսա-
դրությամբ և Հարեշտանի կայսր Նորին
Մեծություն Հայկ Սեւասեի նախագահու-
թյամբ:

Ժողովուրդը կապված է միշտ իր եկեղե-
ցուն և ազգային ավանդություններին: Նա

սիրում է իր Մայրենի Եկեղեցին և հարգում ու մեծարում արժանավոր հոգևոր հովիվներին: Գաղութում կազմակերպված է նաև ուսումնա-դաստիարակչական կյանքը: Ադդիս-Աբեբայի հայոց ազգային Գևորգոֆ վարժարանի գեղեցիկ և փառավոր շենքում սովորում է 110 երկսեռ հայ աշակերտություն: Վարժարանը ունի նախակրթարանի յոթ դասարաններ (թերի միջնակարգ) և մանկապարտեզ:

Հարեչատանի հայ գաղութը ղեկավարվում է ժողովրդի քվեով ընտրված Գաղութային ազգային ժողովի կողմից, որը վավերացվում է Եգիպտոսի ազգային առաջնորդարանից: Գաղութում գործում են նաև մարզական, մշակութային, ուսումնական կազմակերպություններ և տիկնանց երկու միություններ: Գաղութային ժողովի հսկողության տակ:

Հարեչատանի հայ գաղութի նյութական-տնտեսական կյանքը գոհացուցիչ է: Աղքատախնամ մարմին չունինք, Վեհափառ Տեր,— գրում է Մամբրե սրբազանը,— վասնզի աղքատ չունինք Եթովպիո մեջ»:

Հայերը Եթովպիայում զբաղվում են առևտրով, կաշվի, կոշիկի և մանածի արտագրությամբ: Կան նաև արհեստներով զբաղվողներ:

«Եթովպիան հեռու ըլլալով եվրոպական ազդեցութենե, անոնց ապականած վարքն ու բարքը տակավին թափանցած չէ մեր ընտանիքներին ներս... այնպես որ տակավին գաղութը կապի իր համբավված պարկեշտությամբ»,— գրում է սրբազանը:

Ադդիս-Աբեբայում գտնված օրերին Մամբրե արքեպիսկոպոսն զբաղվել է նաև Հայ և Հարեչական Եկեղեցիների հարաբերության հարցով: Ահա թե ինչ է գրում նա. «Ադդիս-Աբեբա գտնված միջոցին Եթովպական Եկեղեցվո եպիսկոպոսները այցելեցին ինձի և փափագ հայտնեցին մտերմական սերտ կապեր հաստատել Հայաստանյայց Եկեղեցվո և Եթովպական Եկեղեցվուն միջև: Դարձյալ փափագ հայտնեցին, որ Հայաստանյայց Եկեղեցվո համալսարանական կրթություն ստացած անգլիախոս վարդապետ մը կամ եպիսկոպոս մը տրամադրվի իրենց՝ իրենց նոր հաստատած կրոնական համալսարանին մեջ իբրև դասախոս աստվածաբանության և եթե հնար է այլ ճյուղերու: Իր հովվական այցելության ժամանակ նորին Սրբազնությունը ընդունվում է նաև Եթովպիայի կայսր նորին Վեհափառություն Հայկ Սելասիբի կողմից:

15 օր մնում է սրբազանը Ադդիս-Աբեբայում, պատարագում և բանին կենաց

քարոզությամբ մխիթարում է հայ ժողովրդին, կատարում է 13 մկրտություն և 1 պսակի օրհնություն:

Փետրվարի 17-ին, կիրակի օր, սրբազանը ինքնաթիռով մեկնում է Խարթում, այցելելու համար նաև Սուդանի հայ գաղութին:

Խարթումի Եդանավակայանում սրբազանը խանդավառորեն դիմավորվում է Գաղութային ժողովի ներկայացուցիչների և ժողովրդի հոծ բազմության կողմից: Առաջնորդ սրբազանը «Հրաշափառ»-ով առաջնորդվում է Խարթումի հայոց եկեղեցին, ուր քարոզում է մխիթարում է ժողովրդին: Ապա կարճ հանգստից հետո սրբազանը նախագահում է հայոց վարժարանի կողմից ի պատիվ իրեն տրված բարի գալստյան հանդեսին, ուր կատարվում են երգ ու արտասանություն, ուղերձ և ճառ: Վերջում խոսք է առնում սրբազանը և կոչ է անում ծնողներին և դասատուներին՝ հայ նոր սերունդը դաստիարակել «հայ գրով, հայ կրոնքով և հայ նկարագրով»:

Երեկոյան ժամը 9-ին Գաղութային ժողովի նախաձեռնությամբ կազմակերպվում է հանդես երեկո՝ «Հայաստանյայց Եկեղեցվո և Հայոց Հայրենիքին փառքին ու փառաբանությանը» նվիրված: Երեկոյին խոսում են պարոն Գրիգոր Պոտուրյանը՝ սուլթանահայ գաղութի մասին և առաջնորդ Մամբրե սրբազանը՝ «Ի վերայ Աղոյն և Էջմիածնի ամենայն Ազգն Հայոց կապել կան» բնաբանով:

Փետրվարի 19-ին սրբազանը պաշտոնական այցելություն է տալիս Սուդանի ազատագրական շարժման ղեկավար կրոնապետ Աբդել Ռահման էլ-Մահդին, նրա անձնական ավտոմեքենայով առաջնորդվելով պալատ: Սրբազանը այցելում է նաև երկրորդ կրոնապետ Ալի էլ-Միրզանին, Սուդանի Հանրապետության վարչապետ պարոն Արգալա խալիլին, ներքին գործոց նախարարին և Խարթումի կառավարչին:

Գերաշնորհ Տ. Մամբրե սրբազանը իր պաշտոնական այցելությունների ժամանակ ամեն տեղ արժանանում է ջերմ ընդունելության և լսում է պետական ղեկավարներից պատվաբեր և սրտագին վկայություններ: Սուդանի հայ գաղութի մասին:

Փետրվարի 22-ին, շաբաթ օր, սրբազանը բանախոսում է Երիտասարդաց Միության ակումբի մեծ ալգում՝ Հայաստանի, հայրապետական վերջին ընտրության և օծման ու մեռնօրհնեքի մասին:

Երկրորդ անգամ սրբազանը խոսում է դարձյալ նույն ակումբում «Հ. Բ. Ը. Միության կյանքի և գործունեության մասին»:

Փետրվարի 28-ին սրբազանը նախագահում է Վարդանանց տոնի հանդիսություններին և քարոզում հարթումի եկեղեցում:

Մարտի 3-ին, Բուն բարեկենդանի օրը, սրբազանը մեծ շքով և հանդիսությամբ կատարում է հարթումի հայոց նորակառույց եկեղեցու օծումը: հարթումի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցին կառուցվել է միլանաբնակ հանգուցյալ Գրիգոր Սեֆերյանի բարերարությամբ:

Նույն օրը նորօծ եկեղեցում սրբազանը կատարում է 16 մկրտություն:

Մարտի 6-ին գերաշնորհ Տ. Մամբրե սրբազանը այցելում է հարթումի հայոց աղաքին վարժարանը, ուր սովորում են 85 փոքրիկներ:

Հաջորդ օրերին սրբազանը նախագահում է եկեղեցում Մեծ պահոց հատուկ Արևագալի և հսկումի արարողություններին և քարոզում:

Առաջնորդ սրբազանը հարթումում եղած ժամանակ ընդունում է այցելությունները Սուղանի Կաթուղիկ Եկեղեցու արքեպիսկոպոսի, Ղպտի Եկեղեցու եպիսկոպոսների և կրոնական այլ համայնքների ներկայացուցիչների:

Սրբազանը երեք շաբաթ մնում է հարթումում, խոսում ու մխիթարում ժողովրդին, նոր ոգի և շունչ հաղորդելով այդ փոքրիկ բայց հայրենասեր ու էջմիածնասեր գաղութին:

Սուղանի հայ գաղութը ունի կես դարի

կյանք: Գաղութի այժմյան թիվն է 850 հոգի, կենտրոնացած հարթում և Օնդուրման քաղաքներում:

հարթումում մինչև 1957 թվականը եկեղեցի գոյություն չի ունեցել: Գաղութի հոգևոր կարիքները հոգացվել են Եգիպտոսի հայոց առաջնորդարանից ուղարկված այցելու հոգևոր հովիվներով:

հարթումում հայոց առաջին դպրոցը բացվել է 15 տարի առաջ: Վարժարանը կառուցվել է ժողովրդական հանգանակությամբ: Եկեղեցու և դպրոցի հողը ձրի տրամադրվել է Սուղանի բարեխնամ կառավարության կողմից որպես նվեր հայ գաղութին: Սուղանի հայերի աղաքին-եկեղեցական կյանքը ղեկավարվում է ժողովրդի կողմից ընտրված և 7 հոգուց բաղկացած Սուղանահայ գաղութային ժողովի կողմից: հարթումում կան երիտասարդական մարզական միություն, կանանց միություն, հոգաբարձություն: Այստեղ էլ չկա «աղքատախնամ» մարմին: Հայերը առավելապես զբաղվում են առևտրով և արհեստներով: Այստեղ էլ հայ ընտանիքի դավաճան մաքրությունը պահվել է անաղարտ: «Հայաստանյայց Եկեղեցին, հայ դպրոցը և հայ ընտանիքը հոս ևս Հայրենիքեն հեռու այս օտար ափանց վրա տակավին երկար տարիներ հայը հայ պիտի պահեն իր բոլոր բարեմասնություններով Սուղանական այս երկրամասին վրա՝ ի մեծ ուրախություն Ձերդ Վհայապառության և մեզի ամենուս», — գրում է Մամբրե սրբազանը:

